

## ไม้ผลัดใบ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๔๔

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองคาคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาเขาขึ้นมา ไม้มันผลัดใบ ใบไม้จะผลัดใบ ถ้าใบไม้ถึงเวลาต้องผลัดใบไปธรรมชาติของมัน ใสนี้เหมือนกัน ชีวิตเราเกิดมาแล้วต้องตายไปธรรมชาติของเขา แต่เวลาไม้ผลัดใบ เห็นไหม มันผลัดใบถ้าลมมันแรงมันผลัดไป ขั้วมันไม่เหลือ มันผลัดไปก่อน ถ้าขั้วมันเหลือ มันผลัดใบนี้ มันก็ถึงอายุขัยมันสิ้นไป ถ้าอายุขัยมันสิ้นไปมันก็จะไปตามธรรมชาติของมัน

ถ้าตามธรรมชาติของมัน มันก็หมุนไปตามกรรม แต่ทำความดีความชั่วไว้นี้ ทำคุณงามความดีของเราเนี่ย เราทำคุณงามความดีของเราเป็นบุญกุศลของเรา เวลาไม้ผลัดใบไป มันเป็นไม้ผลัดใบ มันไม่มีจิตวิญญาณ ถ้ามีจิตวิญญาณก็เหมือนต้นไม้ต้นรับรู้ แล้วมันต้องผลัดใบไป

แต่ของเรามันมีหัวใจ หัวใจของเรานี้มันเป็นแกน มันเป็นหลักเลย เวลามันผลัดใบนี้ มันผลัดชีวิตผลัดภพชาติ แต่มันไม่มีอะไรตายหรือ มันแปรสภาพไปเฉย ๆ เท่านั้นเอง คุณงามความดีของเรานี้ เราสร้างสมคุณงามความดีของเรา มันก็ไปเกิดสถานะใหม่ ๆ มันไม่มีวันที่สิ้นสุดเลย เว้นไว้แต่พระอรหันต์เท่านั้น พระอรหันต์เท่านั้นทำที่สิ้นสุดตรงนี้ให้ได้ ถ้าไม่มีที่สิ้นสุดนี้เราก็ต้องอาศัยบุญกุศลเป็นเครื่องดำเนิน

ผู้ที่ฉลาด เห็นไหม ถ้าผู้ที่ฉลาดมันมีว่าเวลาเราจะเป็นไปตามธรรมชาติของเรานี้ เราไม่ตื่นตื่น ถ้าเข้าใจตามสัจจะความจริงแล้ว การเกิดการตายนี้เป็นไปธรรมชาติของมันอย่างหนึ่ง เป็นธรรมชาติของมันเห็นไหม แล้วเราก็เป็นธรรมชาติอันหนึ่งใช่ไหม ชีวิตเราก็เป็นธรรมชาติอันหนึ่ง ชีวิตเราต้องอยู่ในธรรมชาติอันหนึ่ง ถ้าชีวิตเราอยู่ในธรรมชาติอันหนึ่งเราจะปฏิเสธสิ่งนั้นได้อย่างไร

เราจะปฏิเสธสิ่งนั้นหรือไม่ปฏิเสธสิ่งนั้น สิ่งนั้นต้องเป็นไปตามกาลของเขา กาลของเขา ต้องเป็นไปตามกาลของเขาอย่างนั้น นี่เราอยู่ในกาลของเขานี้เราไม่มีทางเลือกเลยได้ ถ้าไม่มีทางเลือกเลยได้ มันเป็นไปตามสภาวะอย่างนั้น เพียงแต่เราจะไปทางดีทางชั่ว คือว่าเราประครองรถของเราให้ไปตรงตามทาง ถ้ารถเราไปตรงตามทางนี้ เราจะวิ่งไปตามถนนหนทางสะดวกสบายเลย ถ้ารถเราตกข้างทางนี้มันจะต้องตกข้างทาง ต้องระหกระเหิน เห็นไหม

เหมือนชีวิตเรา ถ้าชีวิตเราเวลามันพบอุปสรรคเหมือนตกข้างทางนี้ เราต้องพยายามจะทำให้รถเราขึ้นบนทางให้ได้ ถ้าขึ้นบนทาง ทางนี้คืออะไร? ทางคือมรรคอรียสัจจังใจ ทางเป็นทางเอก ทางเอกคือทางพ้นไปแห่งทุกข์ อันนั้นมรรคอรียสัจจัง มรรคอย่างหยาบ ๆ มรรคของชีวิต มรรคของญาติโยมคฤหัสถ์ มรรคการดำรงชีวิต การเลี้ยงชีวิตชอบ การความเพียรชอบ ทำงานชอบ

ความชอบของเราดี ความชอบเปรียบเหมือนกับความหอมของศีล ศีลจะหอมทวนลมไป คุณงามความดีของเราจะหอมไปทวนลม นี้คุณงามความดีหอมทวนลม กลิ่นของดอกไม้หอมไปตามลม กลิ่นของธรรมชาติหอมไปตามลม กลิ่นของคุณงามความดีนี้หอมทวนลมไปตามกระแสปากของผู้ใหญ่ไป

แล้วหอมทวนลม เห็นไหม ทวนกระแสใจ ความถูกต้องของเรา ความในหัวใจของเรา เราทำคุณงามความดีของเราดี มันสะสมลงที่ใจ หอมทวนลมดี คนคุณงามความดี คนดีนะ คนเกิดมาเห็นไหม ประวัติศาสตร์จารึกไว้เลย คนนั้นเป็นคนดี ๆ คนนั้นเป็นคนกอบกู้ชาติ คนนั้นกอบกู้เอกราช คนนี้เป็นคนคุณงามความดี แต่คนคุณงามความดีแล้วเขาก็ภพชาติหนึ่ง แล้วเขาก็เกิดตายในวิภวณนั้น สิ่งที่เขาถูกไว้ เขารักษาไว้ เขาก็มาใช้สมบัติเดิมของเขา แต่เขาไม่รู้ตัว

อันนั้นเป็นชีวิต เป็นวังวนในชีวิตมันหมุนไปตามคุณงามความดี มันก็หมุนไป นี้วิภวณเป็น อย่างนั้น ทีนี้ถ้าพูดถึงเราจะไม่ให้เกิดไม่ให้ตาย การไม่ให้เกิดไม่ให้ตายมีทางเดียว ทางเดียวคือทำชำระจิตใจของเราดี ถ้าเราชำระจิตใจของเราได้ จิตใจไม่มีเชื้อภพชาติต่อไป ความเกิดความตายมันจะสิ้นสุดลงตรงนั้น แล้วมันจะมีความสุขในหัวใจ ความสุขในหัวใจคือว่า ความพะรุงพะรังในใจมันไม่มี

อันนี้ความพะรุงพะรังในใจนี้จะไปที่ห้วงหน้าพะวงหลัง ห้วงข้างหน้าพะวงข้างหน้าจะไป ประสบอะไรก็ไม่รู้ ข้างหลังก็ไม่อยากจะพลัดพรากจากอะไรทั้งสิ้นเลย นั่นนะมันห้วงหน้าพะวง หลัง ไม่ทำความเข้าใจ ถ้าทำความเข้าใจนี้มันไปตามสถานะ สถานะทำคุณงามความดี แล้วมันไป คุณงามความดี ของเราทำคุณงามความดีไว้มหาศาลเลย แล้วเราไปห้วงพะวงหลังไว้ มันจะเกิด ตามสถานะ มันไม่เกิดสถานะนี้ มันเกิดตามห้วงพะวง เห็นไหม

ความพะวงอันนั้นนะมันทำให้ติดข้อง ความติดข้องของใจนี้ ออกจากบ้านมาแต่งชุดอะไร ออกมาได้ชุดนั้น ออกจากหัวใจ หัวใจออกจากร่างไป ห้วงหน้าพะวงหลังมันก็อยู่บริเวณนั้น มัน ไม่ไปไกล ถ้าเราไม่ห้วงหน้าพะวงหลัง เราไปตามกระแสของกรรม ตามกระแสคุณงามความดี คิด แต่คุณงามความดีไว้ มันสวยภพสวยชาติดี นี่พ่อแม่เราไป ไปตามสถานะเลย ไปตามคุณงาม ความดี ให้เกิดในสวรรค์ ให้เกิดในพรหมโลก ให้เกิดเป็นมนุษย์สมบัติ ให้เกิดในที่ดี ๆ ขึ้นมา เพื่อ สร้างสมของตัวเองขึ้นมาใหม่ สร้างสมชีวิตของเราขึ้นมาอีก

ชีวิตจิตใจของเรามันต้องเวียนไป ๆ ตามธรรมชาติของมัน พระพุทธเจ้าสอนให้สัจจะชีวิต สมบัติต่าง ๆ เป็นเครื่องอยู่อาศัย สรรพสิ่งต่าง ๆ นี่เป็นเครื่องอยู่อาศัย เราไม่พลัดพรากจากเขา เขา ต้องพลัดพรากจากเราวันยังค่ำ มันต้องพลัดพรากจากกัน ถึงเราจะเก็บสะสมไว้ดีขนาดไหน เราก็ ต้องพลัดพรากจากเขาไป ถ้าเราไม่พลัดพรากจากเขาไป เราก็ต้องใช้จ่ายไป ใช้สอยไป มันต้อง พลัดพรากจากเราไป

สิ่งนี้เป็นเครื่องอยู่อาศัย เครื่องอยู่อาศัยเราพอหาอยู่หากินพอเราประทังชีวิตไป เราไม่ติด ข้องเลยถึงว่าเราจะเดือดร้อนทุกข์ใจของเราไป ทำหัวใจให้มันสะดวกสบาย หัวใจให้มันผ่อนคลาย ความผ่อนคลายของใจมันมีช่องทาง เห็นไหม ความช่องทางของใจนี้ ความพะรุงพะรังของใจมันก็ไม่ มี ความพะรุงพะรังของใจไม่มี มันก็สะดวกสบายไปหมด ความสะดวกสบายในการค้นคว้า ความ สะดวกสบายในการทำมาหากิน เห็นไหม ในคนไม่มีความทุกข์ยากในหัวใจ คนไม่มีความ พะรุงพะรังเดินไปกับคนที่ห้วงหน้าพะวงหลังเดินไป

ความเดินไปของชีวิต มันต้องเดินไปนะ ชีวิตนี้ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าชีวิตนี้จะไม่เป็นไปแบบนี้ ชีวิตนี้เป็นแบบนี้โดยธรรมชาติของมัน ชีวิตนี้เป็นธรรมชาติของมัน ต้องเป็นแบบนี้ แล้วเราฉลาดในชีวิตของเรา เราต้องฉลาดของเรา ถ้าเราฉลาดในชีวิตของเรา เห็นไหม สรรพสิ่งมันเกิดที่ใจ มันจะชุ่นช้องหมองใจขนาดไหน ถ้าทำความสะดวกของใจ ใจสลดการะสิ่งนั้นทิ้ง มันจะวางการะสิ่งนั้น ไปได้เลย แล้วมันจะก้าวเดินไปตามความเห็นของมัน

ถ้าหัวใจมันไปพะวงกับมันอยู่นะ มันไม่เข้าใจแล้วมันไปยึดสิ่งนั้นไว้ มันยึดติดสิ่งนั้นแล้ว มันก้าวเดินไปไม่ได้ตามสภาวะของใจของตัวเอง ถ้าก้าวเดินไปตามสภาวะของใจไม่ใช่ตัวเอง มันก็ติดขัดไป ความติดขัดไปเห็นไหม ความติดขัดนี้มันเป็นภาวะที่ว่ามันเป็นตามจริงของมันอยู่อย่างนั้น เราจะสลัดออกได้หรือออกไม่ได้ มันก็เป็นอยู่อย่างนั้นธรรมชาติของมัน

แต่ถ้าเราสลัดได้ เป็นความทุกข์ขนาดไหนเราก็วางได้ แล้วเราจะเอาหัวใจของเราก้าวเดินไปตามความเป็นจริงของมัน ถ้าเราไม่สลัดออกอย่างนี้ มันติดขัดไป เห็นไหม จะบอกว่ามันเป็นสิ่งที่ปลดเปลื้องได้ มันเป็นสิ่งที่วางได้ สิ่งที่จะทุกข์ขนาดไหนมันก็วางได้ วางได้ทั้งหมด เพราะมันไม่ใช่ใจ มันเป็นอารมณ์ของใจ มันไม่ใช่ใจ มันเกิดดับในที่ใจ มันปล่อยวางได้ แล้วใจมันเป็นตัวใจอีกตัวหนึ่ง ธรรมชาติของมันก็วางได้ แต่เราไม่เห็น เราไม่เข้าใจความเห็นของเรา เราไม่เข้าใจตามธรรมชาติของเรา เรามองเห็น แต่เราเข้าใจว่ามันเป็นของของเรา

เวลาวัตถุสิ่งของนี้ มันไม่ใช่เป็นของของเราเลย มันเป็นวัตถุ เรายังจับต้องมันได้ว่าเป็นของของเรา แต่มันก็พลัดพรากไป อารมณ์ยิ่งกว่านั้นอีก มันเกิดดับอยู่ที่ใจ มันเกิดแล้วมันดับอยู่ที่ใจ มันยังไม่ใช่ของเราใหญ่เลย แต่มันเป็นการสื่อสารกัน มันเป็นธรรมชาติของใจ ใจต้องเป็นรับรู้ถึงนั้น รับรู้สิ่งนั้นแล้วเป็นไปตามสภาวะสิ่งนั้น แล้วก็ไม่ใช่ใจใจ ก็เลยโดนหลอกไป โดนขันธ์มันหลอกตัวเองไป หมุนเวียนไปตามความเห็นของเรา หมุนไปอย่างนั้น นี่โดนตัวเองหลอกตัวเอง โดยไม่เข้าใจเลย ถ้าตัวเองเข้าใจตัวเองมันจะปล่อยวางสิ่งนั้นไว้เป็นความจริงได้

ถึงต้องทำความสงบของใจ ถ้าใจมันสงบเข้ามา มันจะเห็นว่ามันปล่อยวางโดยธรรมชาติของมันใจ ใจมันสงบขึ้นมามันจะปล่อยวาง พอปล่อยวางเราจะเข้าใจว่า “เอ๊ะ! มันไม่ใช่เรา เรา

ปล่อยาวได้” ถ้าเอ๊ะ! แล้วไม่ใช่เราที่มันเข้าใจเอง มันเป็นปัจจัยตั้ง เป็นปัจจัยตั้งแล้วมันจะวางได้ ถ้าคนวางไม่ได้เพราะมันไม่เข้าใจตัวเอง มันไม่รู้จักตัวเอง มันไม่เข้าใจสิ่งนั้นจะหลุดออกไปได้ มันก็ยังหมุนเวียนไป คนถ้าปล่อยาวได้หนหนึ่งแล้วมันจะพึงใจ ความพึงใจอันนั้นมันจะทำให้สืบต่อไป ๆ ๆ ถ้าทำได้ขนาดนี้มันก็เป็นหลัก เป็นความอุ่งใจ ใจมีหลักเป็นที่พึ่ง มีความอุ่งใจของใจ

แต่ถ้าคนมีอำนาจวาสนามากกว่านั้น เห็นไหม ก้าวเดินต่อไปนี่มันต้องยกขึ้นวิปัสสนา ยกขึ้นวิปัสสนาเหมือนหมอ ไปหาหมอนี้หมอวิเคราะห์โรคออกมา เป็นอะไรนี่ เข้าใจว่าเราเป็นโรคแล้ว เราก็อใจว่าเราเป็นโรคแล้ว แต่เรายังไม่ได้รักษาโรคของเรา ถ้าวิเคราะห์โรคแล้วนี้ วิเคราะห์โรคนี้สำคัญอันหนึ่ง จับโรคร้ายได้ว่าเราเป็นโรคร้ายอะไร แล้วรักษาไปตามความเป็นจริง รักษาไปตามสถานะของมัน ถ้ามันหายได้มันจะหายได้ ถ้ามันหายไม่ได้เราก็ต้องรักษาไปบ่อย ๆ เข้า คือว่ากิเลสมันจะขาดได้กับไม่ได้มันก็อยู่ที่อำนาจวาสนาเหมือนกัน

แต่ถ้าคนทำถึงที่สุดแล้วกิเลสมันต้องขาดออกไปจากใจ กิเลสกับใจมันก็เหมือนอาคารของ ชั้น ๕ ชั้นมันปกคลุมหัวใจไว้ ชั้นนี้มันสืบต่อ สถานะของมันเกิดเป็นมนุษย์มีชั้น ๕ เกิดเป็น เทวดามีชั้น ๔ เกิดเป็นพรหมมีชั้น ๑ สถานะอันนี้ สถานะนี้มันเกิดขึ้นมาเป็นสถานะมันถึงมี ชั้น ๕ ที่เป็นมนุษย์ที่ความคิด ความคิดของเราเนี่ย เราจะสืบต่อไม่ได้เลย

ทำความเข้าใจจะสื่อสารกับพวกเทวดา พวกพรหมนี้ มันเป็นภาษาของใจ มันทำความเข้าใจของใจแล้วเอาใจนั้นถาม มันไม่ใช่ถามด้วยชั้น อากาของชั้น เห็นไหม อากาของชั้นนี้เป็น สภาวะชั่วคราว ชั่วคราวในสถานะของภพชาติหนึ่ง ภพชาติหนึ่งนี่มันต้องสละออกเหมือนกับ สมบัติ มันจะเป็นสถานะใหม่มันก็เป็นอากาของมันใหม่

แต่มันมีอันหนึ่งจิตปฏิสนธิที่สำคัญ จิตปฏิสนธิมันไม่ใช่ชั้น มันเป็นจิตปฏิสนธิ เวลาจิต สงบเข้าไปนี่มันจะผ่านชั้นเข้าไป ผ่านถึงความสงบของใจ ถ้าถึงความสงบของใจ ถึงจิตปฏิสนธิ อันนั้น ความเข้าใจนี้ ความสะสมของทุก ๆ อย่างที่เราทำคุณงามความดีก็เหมือนกัน ในอากาของ ชั้นนี้เป็นการสืบต่อ เห็นไหม อายตนะ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ใจมันผ่านตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ แล้วมันผ่านสถานะอย่างไร มันรับรู้สิ่งใด มันสะสมสิ่งนั้น สะสมสิ่งนั้นแล้วมันก็จะสะสมลงมาไว้ที่

ใจ ไว้ที่จิตปฏิสนธิชั้น เวลาจิตปฏิสนธินี้ไปเกิดมันถึงระลึกชาติไม่ได้ จำชาติของตัวเองไม่ได้ เว้นไว้แต่ชาติเก่า ๆ มันจะจำมันระลึกได้ เพราะชั้นชั้นนี้มันเปลี่ยนเป็นชั้นใหม่ ๆ เป็นชั้นใหม่ไป

แต่จิตนั้นไม่เปลี่ยน ตัวของจิตนั้นไม่เคยเปลี่ยน ตัวของจิตไม่เคยตาย ตัวของจิตนั้นแปรสภาพไปตามได้สถานะใหม่ ๆ ตัวสถานะนั้นเป็นสถานะนั้น ถ้าแก่ตรงนี้ได้ณะสรรพสิ่งของโลกนี้ มันเป็นของเก้อ ๆ เงิน ๆ มันเป็นสิ่งที่มียู่โดยธรรมชาติของมัน เราอาศัยไปนี้สุอุปาทิเสสนิพพาน พระอรหันต์ที่สิ้นกิเลสแล้วยังมีชีวิตอยู่เห็นใหม่

อย่างเช่นพระโมคคัลลานะนี้เป็นพระอรหันต์ แต่ก็ยังโดนโจรทุบถึงตาย ตายเพราะโดนทุบถึงร่างกาย แต่ไม่สามารถทำถึงหัวใจได้ คนเราทุบถึงตายนะแต่ไม่สามารถสะท้อนหัวใจได้เลย ไม่สะท้อนหัวใจเพราะหัวใจมันพ้นจากกิเลสไป แต่ถ้ายังเป็นปุถุชนอยู่ มันจะเกี่ยวข้องกับสิ่งนั้น แล้วพระอรหันต์ถ้านิพพานไป ถ้าตายไป อนุอุปาทิเสสนิพพานกับสุอุปาทิเสสนิพพาน สิ้นกิเลสไป สิ้นเศษส่วน สิ้นไปทั้งหมดเลย

นี่มันเป็นเรื่องของสภาวะของใจที่เราว่าแห้วอยู่นี้ สภาวะของใจที่เราทุกข์ยากอยู่นี้ มันสามารถสร้างสมให้เป็นอย่างนั้นได้ ถ้าเราสร้างสมได้ ศึกษาธรรมะมันถึงว่ามีที่พึ่งตลอดไป มีที่พึ่งตลอดไปแล้วยังมีที่พึ่งตลอดไปจากชาตินี้ ชาติต่อไปยังสะสมไปได้ มันสะสมลงที่จิตปฏิสนธิดวงนี้ จิตดวงนี้เวียนตายเวียนเกิดไป จนถึงสิ้น เห็นใหม่ พระอนาคามีเกิดอีกแล้วในกามภพ แต่พระอนาคาก็ยังมีจิตปฏิสนธิอยู่ พระอนาคายังต้องเกิดในพรหมอยู่ แล้วไปสุดในพรหมข้างหน้า พระอนาคาจะไม่มีการกลับมาเกิดอีกในกามภพ แต่กลับมาเกิดในตรงนั้น แล้วสิ้นไป

แต่จิตดวงนั้นมีอยู่ในทุก ๆ คน จิตดวงนั้นมีอยู่ในร่างกายของเรา เราสามารถทำได้ เราสามารถประพฤติปฏิบัติได้ แต่มันสามารถที่ว่า ความเชื่อของเรา ถ้าเรามีความเชื่อในศาสนา เราทำความจริงจริงในศาสนา เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา งานการชำระกิเลสเป็นงานอันประเสริฐที่สุด...

(เทพสิ้นสุดเพียงเท่านั้น)